

Älgen

Älgen är bortglömd. Det har inte skrivits så mycket om den jämfört med renarna.

Ändå var denna skogens kung en gång central för samerna och deras förfäder i ett mycket stort område, från den norska atlantkusten ända in i Ryssland och Baltikum.

Gamla hållristningar, hållmålningar och skulpturer vittnar om detta.

De flesta av de många tusen fångstgroparna för storvilt i Sverige från norr ända ner till Dalsland och Värmland var för älg. Majoriteten av benen vid förhistoriska fångstplatser i norra och mellersta Sveriges inland är från älg. På samiska gravfält i Härjedalen offrades för 2 000 år sedan älghorn och älgdödsallar på människors gravar och brända älgben placerades i andra stensättningar.

Rikast var en mansgrav på Krankmårtenhögen vid Härjedalens Storsjö, som har ett horn-skalltak från minst tolv älgar och fyra renar, alla nedlagda strax efter begravningen omkring 175 e.Kr., men under olika årtider.

Älgen har omfamnats av samerna i skogslandet i trosuppfattningar som liknade dem som samtidigt kom till renarna bland samerna i fjälltrakterna. Tron om renarna blev sedan dominerande i den samiska kulturen i och med att renarna domesticerades.

Älgen har särskilt nämnts i det sydsamiska området. I eposet om Solens dotter och i många legender sägs det att solens dotter ska ha tagit med sig en tam älghjord istället för en renhjord. Enligt en annan tradition fick samerna ursprungligen älgen, men den byttes senare ut mot renarna. Solsonens dotter, blev stamfader till Gallasönerna, de stora jägarna, som var skidornas uppfinnare och som jagade och tämjde älgen.

Den kosmiska älgjakten återkommer i namn på och i föreställningar om konstellationerna.

Johan Turi har beskrivit det så här: svansen på Ursa Major är Faudnas båge. Faudna jagar älg. Himlens stora älg, Sarvva, består av en serie konstellationer. Den övre delen av hornen är Cassiopeja, den nedre delen och framkroppen är Perseus och bakkroppen några stjärnor i Auriga. Under älgan finns Orions tre stjärnor, dessa är "Gallasönerna". Castor och Pollux kallas skidåkarna. De är alla älgjägare.

Enligt en annan tradition är det Stallos hundar, Orions bälte, som jagar älgan. I vissa register är Faudna Sarvvas baneman. Själva slutet av Sarvva sägs förebåda eller åstadkomma världens undergång.